

Απαντήσεις
Αρχαία Ελληνικά κατεύθυνσης
Γ' τάξη

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Με βάση το πρωτότυπο κείμενο να χαρακτηρίσετε ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ) τις προτάσεις που ακολουθούν και να γράψετε το σχετικό χωρίο του κειμένου που επιβεβαιώνει τον χαρακτηρισμό σας:

α. Ο άνθρωπος πρώτα δημιούργησε θρησκευτικό πολιτισμό, ύστερα ανέπτυξε υλικοτεχνικό πολιτισμό και τέλος ανακάλυψε και καλλιέργησε τη γλώσσα. → Λ «Επειδή δὲ ὁ ἄνθρωπος... ἐκ γῆς τροφὰς ἤϋρετο.»

β. Η πολιτική τέχνη αποτελεί μέρος της πολεμικής τέχνης. → Λ «πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική»

γ. Η αιδώς και η Δίκη δημιουργούν δεσμούς που δένουν με φιλία τους ανθρώπους. → Σ «Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἄνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἴν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί.»

δ. Στο απόσπασμα γίνεται λόγος για τον καταμερισμό εργασίας. → Σ ««Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμνηται, ...ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;»»

ε. Πρωταγόρας και Σωκράτης συμφωνούν ως προς το ότι όταν γίνεται λόγος για ζητήματα τεχνικής – κατασκευαστικής φύσεως, προτιμώνται οι ειδικοί. → Σ «Οὕτω δὴ, ᾧ Σώκρατες,... – εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημι—»

[Μονάδες 10]

2. «Επειδή δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρῦεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν»: Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο Πρωταγόρας ήταν αγνωστικιστής, ποιος είναι ο λόγος για τον οποίο αναφέρεται η θρησκεία ως στοιχείο του ανθρώπινου πολιτισμού; [Μονάδες 10]

Ο Πρωταγόρας δίνει τη δική του ερμηνεία για τη γένεση και την εξέλιξη της θρησκείας: α) ο άνθρωπος συμμετείχε στη θεϊκή μοίρα παίρνοντας τη φωτιά, β) με τη συμμετοχή του αυτή συγγένεψε με τους θεούς και ξεχώρισε από τα άλλα ζώα, και γ) αφού πίστεψε στους θεούς, έκανε βωμούς και αγάλματα.

Ο Πρωταγόρας αρχίζει την παρουσίαση των κατακτήσεων του ανθρώπου από τη θρησκεία, και συγκεκριμένα του θρησκευτικού συναισθήματος / πίστης («θεοὺς ἐνόμισεν») και της θρησκευτικής συμπεριφοράς (τέχνης και λατρείας: «ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρῦεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν»). Αυτό μπορεί να εξηγηθεί ως εξής :

α) με βάση την ανάγκη συνοχής του μύθου και λογικής αλληλουχίας των νοημάτων του μύθου: ο Πρωταγόρας επιχειρεί να συνδέσει αιτιολογικά την

απόκτηση των θεϊκών προμηθεϊκών δώρων με την εκδήλωση του θρησκευτικού συναισθήματος. Η συμμετοχή των ανθρώπων, δηλαδή, σε κάτι που μέχρι τότε ανήκε μόνο στους θεούς (θείας μετέσχε μοίρας) είναι που τους οδήγησε στην πίστη ότι υπάρχουν θεοί και ότι οι άνθρωποι έχουν πνευματική συγγένεια με αυτούς (πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν). Αποτέλεσμα ήταν να εκδηλώσουν τη θρησκευτική πίστη τους (ζῶντων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν), να αναπτύξουν θρησκευτική τέχνη (κατασκευή ναῶν και ἀγαλμάτων) και να οργανώσουν τη λατρεία των θεῶν (καὶ ἐπεχειρεῖ βωμούς τε ἰδρῦεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν).

β) ως προβολή του υψηλότερου σημείου ανάπτυξης που παρουσίασε το ανθρώπινο είδος στο προμηθεϊκό στάδιο. Ο Πρωταγόρας αξιολογεί τη θρησκεία ως την πιο σημαντική κατάκτηση του ανθρώπου, το ανώτερο πολιτισμικό επίτευγμα συγκριτικά με τα υπόλοιπα, γιατί δείχνει ότι ο άνθρωπος απέκτησε εξελικτικά ανώτερους μεταφυσικούς προβληματισμούς σχετικά με το θείο, την προέλευση του κόσμου, τη δημιουργία, τη δική του θνητότητα απέναντι στη φυσική παντοδυναμία. Η πίστη στους θεούς είναι εκδήλωση πνευματικής ωριμότητας, γιατί ο άνθρωπος περνά από την απλή, ενστικτώδη ύπαρξη στην αναζήτηση των παραγόντων που δημιούργησαν τη φύση. Έτσι, αναπτύσσει θρησκεία, θρησκευτική τέχνη και λατρεία: αρχίζει να πιστεύει στην ύπαρξη των θεῶν και να δημιουργεί τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την οργάνωση και τέλεση των θρησκευτικών τελετών (κατασκευή βωμών και φιλοτέχνηση ἀγαλμάτων θεῶν).

Ο Πρωταγόρας ενδιαφέρεται μάλλον για την εξέταση της γένεσης του θρησκευτικού φαινομένου παρά για το θέμα της ύπαρξης των θεῶν. Όσον αφορά στην ύπαρξη των θεῶν, ξέρουμε ότι ο Πρωταγόρας ήταν αγνωστικιστής, δηλαδή υποστήριζε ότι ήταν αδύνατο για τον άνθρωπο να διαπιστώσει την ύπαρξη των θεῶν. Για τη λατρεία όμως και τη πίστη στους θεούς πίστευε ότι ήταν εσωτερική, έμφυτη ανάγκη του ανθρώπου, θεμελιώδης ενστικτός του, απαραίτητο στήριγμα γι' αυτόν. Ο σοφιστής δεν παρέβλεπε τη σημαντική θέση που η θρησκεία κατέχει στη ζωή των ανθρώπων. Ο Πρωταγόρας αναγνώριζε στη θρησκευτική πίστη και λατρεία την έκφραση μιας πρωταρχικής και θεμελιώδους ανθρώπινης ανάγκης, σύμφυτης με την ανθρώπινη υπόσταση. Γι' αυτό και τη θεωρούσε αναπόσπαστο μέρος του συλλογικού βίου. Αυτό σημαίνει ότι ο Πρωταγόρας αντιμετώπιζε τη θρησκεία ως ανθρωπολογικό δεδομένο, ως ιδιαίτερο γνώρισμα κάθε ανθρώπινης κοινωνίας και πολιτισμού, χωρίς να αποφαινεται για την ύπαρξη ή μη του αντικειμένου της (θεοί). Το θέμα της συγγένειας του ανθρώπου με τον θεό ήταν συνηθισμένο σε μια αφήγηση με μορφή λαϊκού μύθου· την έκανε πιο ευχάριστη και ζωντανή. Επίσης δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο μύθος είναι μια συμβολική αφήγηση και, άρα, η παρουσία και η δράση των θεῶν έχει αλληγορική, συμβολική σημασία. Ο Δίας συμβολίζει τη νομοτέλεια που διέπει τη φύση, τον «λόγο», τη «λογική» με την οποία λειτουργεί, ενώ οι άλλοι θεοί (Προμηθέας, Επιμηθέας και Ερμής) αποτελούν τα εκτελεστικά όργανα αυτής της φυσικής νομοτέλειας, που ρυθμίζει τις σχέσεις των όντων εξασφαλίζοντας τη μεταξύ τους ισορροπία. Τέλος, σύμφωνα

με μία άλλη εκδοχή, στο συγκεκριμένο χωρίο εκφράζεται περισσότερο ο Πλάτωνας και λιγότερο ο Πρωταγόρας.

3. **α) κόσμοι, ιδιώταις:** με ποια σημασία χρησιμοποιούνται οι λέξεις στο κείμενο και ποια σημασία έχουν σήμερα; (μονάδες 4)

κόσμοι

- Στο κείμενο: η πειθαρχία, η τάξη, η ευπρέπεια
- Σήμερα: ο κόσμος, το οργανωμένο σύμπαν, σε αντίθεση προς το αρχικό χάος

ιδιώταις

- Στο κείμενο: μη ειδικός πολίτης, άπειρος / αδίδακτος, αυτός που δεν ασκεί κάποιο συγκεκριμένο τεχνικό επάγγελμα
- Σήμερα: αυτός που δεν ασκεί δημόσιο λειτούργημα, που δεν είναι δημόσιος υπάλληλος ή στρατιωτικός ή που δεν παρουσιάζεται με την ιδιότητά του αυτή

- β) Με ποιες λέξεις του κειμένου συνδέονται ετυμολογικά οι ακόλουθες (μονάδες 6):**

σχήμα → μετέσχε (γενικά όλοι οι ρηματικοί τύποι του έχω – απλοί ή σύνθετοι)
ετυμολογικός → ήσαν (όλοι οι τύποι του είμι)
μετάθεση → θές (όλοι οι τύποι του τίθημι – απλοί ή σύνθετοι)
γόνος → γένοιτο (όλοι οι τύποι του γίγνομαι – απλοί ή σύνθετοι)
γενοκτονία → κτείνειν
εισιτήριο → ἴωσιν

[μονάδες 10]

4. **Με βάση την εισαγωγή να επιλέξετε τη σωστή απάντηση:**

i. Τα θέματα του έργου Πρωταγόρας είναι δύο:

γ) ποια είναι η φύση της αρετής, ποιος μπορεί να τη διδάξει και, δευτερευόντως, αν οι σοφιστές είναι τα κατάλληλα πρόσωπα για να αναλάβουν τη διδασκαλία της αρετής.

ii. Η μέθοδος του Σωκράτη:

γ) είναι η διαλεκτική, που σημαίνει διάλογος με ερωτήσεις που διευκρινίζουν με ακρίβεια το υπό εξέταση κάθε φορά θέμα.

iii. Όσον αφορά τις μεθόδους των σοφιστών, ο Σωκράτης:

β) ειρωνεύεται και υπονομεύει τη διάλεξη

iv. Στη Θεογονία του ο Ησίοδος:

α) περιγράφει τη γέννηση των θεών

v. Πρωταγώρας και Αισχύλος:

α) συμφωνούν στο ότι ο Προμηθέας είναι μεγάλος ευεργέτης της ανθρωπότητας

[Μονάδες 10]

5. «Οὐτῶ δὴ παρεσκευασμένοι...δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί»: Και στα δύο αποσπάσματα γίνεται λόγος για την έννοια του δικαίου και των νόμων. Τι προκαλεί η έλλειψή τους και τι προσφέρει η εφαρμογή τους με βάση των Πρωταγόρα και τον Κικέρωνα;

Πλαίσιο απάντησης:

Τόσο στο πρωτότυπο όσο και στο παράλληλο κείμενο γίνεται λόγος για την έννοια του δικαίου και των νόμων.

Με βάση το μύθο του Πρωταγόρα οι άνθρωποι στην αρχή κατοικούσαν διασκορπισμένοι και όχι σε πολιτικά οργανωμένες κοινωνίες. Έτσι, αφανίζονταν από τα θηρία διότι: α) αυτά υπερετρούσαν σε δύναμη και β) έλλειπε από τους ανθρώπους η κοινωνική και πολιτική οργάνωση, αλλά και η πολεμική τέχνη, η οποία, σύμφωνα με τον Πρωταγόρα, αναπτύσσεται μόνο μέσα στο πλαίσιο μιας οργανωμένης κοινωνίας. Ο Πρωταγόρας τονίζει την ανάγκη για κοινωνική συμβίωση που εξασφαλίζεται με τον θεσμό της πόλης ως ανώτερης πολιτικής οργάνωσης. Την ανάγκη αυτή τονίζει και ο Αριστοτέλης στα Πολιτικά του: *ὁ ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῷον*. Ο Αριστοτέλης βέβαια αποδίδει την ανάγκη του ανθρώπου για πολιτική-κοινωνική οργάνωση σε φυσική αναγκαιότητα, σε έμφυτη τάση του (*φύσει*). Ο Πρωταγόρας αντίθετα αποδίδει την κοινωνική συμβίωση στην ανάγκη του ανθρώπου να προστατευτεί από τα θηρία, ότι δηλαδή είναι προϊόν συμφωνίας των ανθρώπων, αποτέλεσμα σύμβασης (*νόμω*). Ο σοφιστής δηλαδή πιστεύει ότι τα αίτια της δημιουργίας των πρώτων κοινωνιών είναι ο φόβος και η μειονεκτικότητα του ανθρώπου απέναντι στα άγρια θηρία.

Η απουσία της πολιτικής τέχνης σήμαινε απουσία πολιτεύματος, νόμων και θεσμών. Χωρίς αυτά οι άνθρωποι αδικούν ο ένας τον άλλον, η κοινωνία τους χάνει τη συνοχή της και διασπάται (*«ὄτ' οὖν ἀθροισθοῖεν...πολιτικὴ τέχνην»*). Μπροστά σε αυτή τη δεινή κατάσταση που βρέθηκαν οι άνθρωποι παρεμβαίνει ο Δίας για να για να λυτρώσει το ανθρώπινο γένος από τον αφανισμό. Στέλνει, επομένως, τον αγγελιοφόρο του, τον Ερμή, να προσφέρει στους ανθρώπους την *αἰδῶ* και τη *δίκην*, για να διασφαλιστεί η κοινωνική τάξη και αρμονία.

Η *αἰδῶς* είναι «το αίσθημα σεβασμού ενός μέλους της κοινότητας έναντι των υπολοίπων, όλες οι ηθικές αναστολές και φόβοι που προφυλάσσουν τον άνθρωπο από αντικοινωνική συμπεριφορά (με άλλα λόγια: ο αυτοσεβασμός, η ντροπή που νιώθει ο άνθρωπος όταν έχει προβεί σε τέτοια συμπεριφορά). Σε ένα λεξικό με τον τίτλο *Ὅροι*, το οποίο ανάγεται στην πλατωνική Ακαδημία, η *αἰδῶς* ορίζεται ως «εκούσια υποχώρηση από απερίσκεπτη συμπεριφορά, σύμφωνα με το δίκαιο και αυτό που φαίνεται καλύτερο· εκούσια κατανόηση του καλύτερου· προσοχή για αποφυγή της

δικαιολογημένης επίκρισης» (412c). Το δίπολο των αρετών *αἰδῶς* και *δίκη* ισοδυναμεί με το *σωφροσύνη* και *δικαιοσύνη*, το οποίο χρησιμοποιεί ο Πρωταγόρας στο επιμύθιο του λόγου του». Επιπλέον, στο συγκεκριμένο απόσπασμα η λέξη *δίκη* «δεν χρησιμοποιείται με τη σημασία της δικαστικής διαδικασίας. Βρίσκεται κοντά στην αρχική της σημασία: *δίκη*: το ορθό, το δίκαιο. Κατά προέκταση, η *δίκη* δηλώνει εδώ την έμφυτη αντίληψη για το σωστό, το κοινό περί δικαίου αίσθημα» (σχόλιο φακέλου υλικού). *Αἰδῶς* και *Δίκη* είναι έννοιες αλληλένδετες, αφού η μία προϋποθέτει την άλλη· σεβασμός στις ηθικές αξίες δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς δικαιοσύνη, αλλά και η δικαιοσύνη προσδιορίζεται από τον ηθικό κώδικα αξιών. Κάθε πολιτιστικά προηγμένη κοινωνία θεμελιώνεται πάνω στις καθολικές αξίες της *αἰδοῦς* και της *δίκης*. Ο αλληλοσεβασμός και το αίσθημα δικαιοσύνης που διέπει τις σχέσεις των πολιτών μεταξύ τους και με την πολιτεία, εδραιώνει την αμοιβαία εμπιστοσύνη και εξασφαλίζει ισορροπία σ' αυτές τις σχέσεις. Τότε, και μ' αυτές τις προϋποθέσεις, αναπτύσσονται φιλικοί δεσμοί μεταξύ των πολιτών και των πολιτών με το κράτος. Η *αἰδῶς* και η *δίκη* εξασφαλίζουν την αξιοπρέπεια του ανθρώπου, τον εμποδίζουν να συμπεριφέρεται εγωιστικά, μισαλλόδοξα και ατομιστικά και συμβάλλουν στη διατήρηση της πολιτικής και κοινωνικής αρμονίας. Η *αἰδῶς* και η *δίκη* δημιουργούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του πολιτισμού και την πρόοδο της ανθρωπότητας. Και τα δύο λοιπόν αυτά συναισθήματα κρίνονται απαραίτητα για κάθε πολίτη και συνιστούν μέρος της πολιτικής αρετής.

Οι αρχαίοι ποιητές παρατήρησαν ότι η *αἰδῶς* (σεβασμός στους άγραφους νόμους) και η *δίκη* (σεβασμός στους γραπτούς νόμους) είναι αυτές που εξασφαλίζουν τη σωτηρία της πόλης. Ο Τηλέμαχος (β, 64) λέει στους μνηστήρες: *νεμεσσήθητε καὶ αὐτοί, ἄλλους τ' αἰδέσθητε περικτίονας ἀνθρώπους, οἱ περιναιετάουσι* (=συναισθανθείτε πια και εσείς οι ίδιοι το άδικο, ντραπείτε και τους υπόλοιπους γείτονες λαούς που έχουμε γύρω-γύρω). Στον Θεόγνη επίσης βρίσκεται η φράση «η *αἰδῶς* έχει χαθεί και η *αναίδεια* μαζί με την *ύβρη*, αφού νίκησαν τη *δίκη*, κυριάρχησαν στη γη».

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα δύο δώρα του Δία δόθηκαν σε όλους τους ανθρώπους ως ηθικές δυνατότητες που πρέπει να κατακτηθούν με επίπονο προσωπικό αγώνα. Στο μύθο άλλωστε, ο Δίας, αν και την κατείχε, δεν δωρίζει έτοιμη στον άνθρωπο πολιτική τέχνη/αρετή, αλλά την *αἰδῶ* και τη *δίκη*, που αποτελούν τις ηθικές προϋποθέσεις για την κατάκτηση της πολιτικής αρετής από τον ίδιο τον άνθρωπο με τον προσωπικό αγώνα του. Η διανομή των θεϊκών δώρων σε όλους τους ανθρώπους δεν σημαίνει, κατά συνέπεια, ότι όλοι οι άνθρωποι κατέχουν την πολιτική αρετή, αλλά ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν τη δυνατότητα να την κατακτήσουν (έχουν «δυνάμει» την πολιτική αρετή). Όταν οι άνθρωποι κατανοήσουν σε βάθος τη σημασία της *δίκης* και της *αἰδούς* για την οργάνωση και επιβίωση της πολιτικής κοινωνίας, τις διδαχθούν και τις πραγματώσουν στις σχέσεις τους (τις αποκτήσουν «ένεργεια»), τότε η οργάνωση της πολιτικής κοινωνίας θα στηρίζεται σε αυτές και θα έχουν κατακτήσει την πολιτική τέχνη/αρετή. Επαφίεται, λοιπόν, στην ελεύθερη βούληση του ανθρώπου να καλλιεργήσει και να κατακτήσει τα δώρα του Δία (που δεν είναι βέβαια έμφυτα), με τη

διδασκαλία και επίπονο εσωτερικό αγώνα. Είναι, μάλιστα, χρέος, προσωπική ευθύνη του ανθρώπου – πολίτη το «μετέχειν» της πολιτικής αρετής και, γι' αυτό, αν δεν το κατορθώσει, τιμωρείται ως «μη μετέχων δίκης και αιδούς».

Και ο Κικέρωνας βρίσκεται σε πλήρη συμφωνία με Πρωταγόρα. Οι νόμοι (και εν γένει η έννοια του δικαίου που πηγάζει από αυτούς) αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο κάθε πολιτεύματος διότι χωρίς αυτούς βασιλεύει η ανισότητα, η αδικία και η «αναρχία» και κυριαρχεί η τάση διάλυσης, διχόνοιας και διάσπασης. Η πλήρης ελευθερία των πολιτών από τα ακραία πάθη που διασπούν το σύνολο της κοινωνίας (την πόλιν) πηγάζει από τους νόμους οι οποίοι περιορίζουν, αλλά ταυτόχρονα προστατεύουν δικαιώματα και ελευθερίες. Για να τονίσει δε τη σπουδαιότητα και την ζωτικής σημασίας λειτουργία των νόμων κάνει τον εξής παραλληλισμό: όπως το σώμα – η υπόσταση ενός ανθρώπου – δεν υπάρχει / δε λειτουργεί χωρίς τον νου (τη λογική σκέψη) έτσι και η πολιτεία δεν μπορεί να υφίσταται χωρίς τους νόμους.

Ολοκληρώνοντας, γίνεται κατανοητό ότι η τήρηση του άγραφου και θετού δικαίου, το αίσθημα δικαιοσύνης και ο αλληλοσεβασμός είναι ανάγκη να διέπει τις σχέσεις των πολιτών μεταξύ τους και με την πολιτεία, γιατί έτσι εδραιώνεται η αμοιβαία εμπιστοσύνη και εξασφαλίζεται η κοινωνική πρόοδος και ισορροπία.

B. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στα νέα ελληνικά το απόσπασμα: «ἔφη δὲ καὶ τὴν δικαιοσύνην ... καὶ ἡ ἄλλη πᾶσα ἀρετὴ σοφία ἐστίν.».

Τη σοφία και τη σωφροσύνη δεν τις ξεχώριζε, αλλά θεωρούσε σοφό και σώφρονα εκείνον που γνωρίζει τα καλά και τα αγαθά με το να τα χρησιμοποιεί κι εκείνον που ξέρει τα άσχημα με το να τα αποφεύγει. Κι όσες φορές ρωτιόταν έλεγε αν θεωρεί ότι εκείνοι που γνωρίζουν βέβαια ποια πρέπει να κάνουν αλλά κάνουν τα αντίθετα είναι σοφοί αλλά ανίσχυροι (έλεγε) τίποτε περισσότερο δεν τους θεωρώ από άσοφους και ανίσχυρους. Γιατί νομίζω ότι όλοι κάνουν, επιλέγοντας από όσα μπορούν, αυτά που νομίζουν ότι τους συμφέρουν πάρα πολύ. Πιστεύω λοιπόν ότι εκείνοι που δεν κάνουν το σωστό δεν είναι ούτε σοφοί ούτε σώφρονες. **Είπε ακόμη ότι είναι σοφία και η δικαιοσύνη και κάθε άλλη αρετή. Γιατί και τα δίκαια και όλα όσα γίνονται με αρετή είναι έργα καλά και αγαθά. Και (ισχυρίστηκε) ότι ούτε εκείνοι που γνωρίζουν αυτά θα προτιμούσαν να κάνουν κάτι άλλο αντί γι' αυτά, ούτε εκείνοι που δεν τα γνωρίζουν θα μπορούσαν να τα κάνουν, αλλά και αν επιχειρούν, αποτυγχάνουν. Έτσι (είπε) ότι οι σοφοί κάνουν και τα καλά και τα αγαθά, οι άσοφοι όμως δεν μπορούν, αλλά, κι αν επιχειρούν, αποτυγχάνουν. Επειδή λοιπόν και τα δίκαια και όλα τα άλλα καλά και**

αγαθά γίνονται με την αρετή, είναι φανερό (είπε) πως και η δικαιοσύνη και κάθε άλλη αρετή είναι σοφία.

(Μονάδες 20)

2. Πώς ορίζει ο Σωκράτης τον σοφό και τη δικαιοσύνη με βάση το κείμενο;

Βλ. τη μετάφραση του κειμένου.

(Μονάδες 10)

3. α. «καὶ οὐτ' ἂν τοὺς ταῦτα εἰδόμενος ἄλλο ἀντὶ τούτων οὐδὲν προελέσθαι οὔτε τοὺς μὴ ἐπισταμένους δύνασθαι πράττειν, ἀλλὰ καὶ ἔαν ἐγχειρῶσιν, ἀμαρτάνειν»: στο συγκεκριμένο απόσπασμα να βρείτε τους τύπους που έχουν στους αρχικούς χρόνους τους αόριστο β' (μονάδες 3) και να γράψετε το β' ενικό της προστακτικής του αορίστου β' στην ίδια φωνή (μονάδες 3).

-τοὺς εἰδόμενος → γνώθι, προελέσθαι → προελοῦ, ἀμαρτάνειν → ἄμαρτε.

β. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται (μονάδες 4) :

- σοφούς: τον ίδιο τύπο στον συγκριτικό βαθμό → σοφωτέρους

- ἄ : τη δοτική στον ίδιο αριθμό και γένος → οἷς

- σώφρονα: τη δοτική πληθυντικού στο ίδιο γένος → σώφροσι(ν)

- μάλλον: τον ίδιο τύπο στον θετικό βαθμό → μάλα

(Μονάδες 10)

4. α. «ἐπεὶ οὖν τά τε δίκαια καὶ τᾶλλα καλά τε κάγαθὰ πάντα ἀρετῇ πράττεται, δήλον εἶναι ὅτι καὶ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἄλλη πᾶσα ἀρετῇ σοφία ἐστί» : Να βρείτε τις δευτερεύουσες προτάσεις του αποσπάσματος (μονάδα 1) και να δηλώσετε το είδος (μονάδες 2) και τη συντακτική τους λειτουργία (μονάδες 2).

- ἐπεὶ οὖν τά τε δίκαια καὶ τᾶλλα καλά τε κάγαθὰ πάντα ἀρετῇ πράττεται: δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο ενν. ἔφη.

- ὅτι καὶ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἄλλη πᾶσα ἀρετῇ σοφία ἐστί: δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως υποκείμενο στο δήλον εἶναι.

β. τοὺς ἐπισταμένους: να αναλύσετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα πρόταση (μονάδες 3).

→ εκείνους οί έπίστανται.

γ. και εαν εγχειρωσιν: Να συμπύξετε την πρόταση σε μετοχή (μονάδες 2).

→ και εγχειρουντας.

(Μονάδες 10)

Γιαννακής Νικόλας
Τζιτζικάκης Παναγιώτης

Φροντιστήρια ΔΙΑΚΡΟΤΗΜΑ